

แนวทางการออกแบบพื้นที่สาธารณะเทศบาลนครสงขลา

DESIGN GUIDELINES PUBLIC SPACE IN SONGKHLA MUNICIPALITY

ณัฐนัภรณ์ น้อยเสงี่ยม¹ และ ชลัท ทิพากรเกียรติ²

¹อาจารย์, สาขาวิชาสถาปัตยกรรมและผังเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย 2/6 ถนนราชดำเนินนอก ตำบลบ่อยาง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา 90000, nattaneeporn.n@rmutsv.ac.th

²อาจารย์ สาขาวิศวกรรมโยธา คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย 2/4 ถนนราชดำเนินนอก ตำบลบ่อยาง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา 90000, chalat.t@rmutsv.ac.th

Nattaneeporn Noisangiam ¹ and Chalot Tipakornkiat²

¹Lecturer, Department of Architecture and Urban Planning, Faculty of Architecture, Rajamangala University of Technology Srivijaya, 2/6 Ratchadamnoenok Rd., Boyang Sub-district, Muang District, Songkhla 90000, Thailand, nattaneeporn.n@rmutsv.ac.th

²Lecturer, Department of Civil Engineering, Faculty of Engineering, Rajamangala University of Technology Srivijaya, 2/4 Ratchadamnoenok Rd., Boyang Sub-district, Muang District, Songkhla 90000, Thailand, chalat.t@rmutsv.ac.th

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวคิดการออกแบบพื้นที่สาธารณะ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาพื้นที่ว่างสาธารณะให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชนในเทศบาลนครสงขลา ดำเนินการวิจัยด้วยการสำรวจกายภาพร่วมกับแผนที่ Google Earth ทำการสอบถามผู้ใช้พื้นที่สาธารณะแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) จำนวน 240 คน เพื่อวิเคราะห์พฤติกรรมการใช้พื้นที่สาธารณะของผู้ใช้ทุกช่วงอายุ ด้านการระบุความเหมาะสมของพื้นที่ใช้แบบสอบถามให้ค่าระดับความพึงพอใจตามมาตรฐานของลิเคิร์ต ผลการศึกษาพบว่า สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-2019 ทำให้มีการกระจายพื้นที่กิจกรรม โดยพื้นที่สะพานดาวมีศักยภาพที่จะนำมาพัฒนาและปรับปรุง แนวคิดการออกแบบที่เหมาะสมคำนึงถึงการเว้นระยะห่างทางกายภาพ (Physical Distancing) รูปแบบกิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับผู้คนทุกวัย และความกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมธรรมชาติเดิม ประเด็นสำคัญของข้อค้นพบในการวิจัย คือ ควรนำกระบวนการมีส่วนร่วมเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนร่วมกันระหว่างผู้วิจัย ภาครัฐ และภาคีเครือข่ายภาคประชาชนในทุกขั้นตอนผลลัพธ์ที่ได้จะทำให้เกิดประโยชน์สูงสุดตามความต้องการของประชาชน

คำสำคัญ: พื้นที่กิจกรรมสาธารณะ, แนวทางการออกแบบ, สงขลา

ABSTRACT

The aim of the research was to present the concept of public space design guidelines for the development of public spaces for the benefit of the people in Songkhla Municipality. The research method was to conduct research through physical surveys together with Google Earth Mapping to questionnaires 240 public space users by accident (Accidental Sampling) to analyze the public space usage behavior of users of all ages. In terms of determining the suitability of the area, the questionnaire was used to give the level of satisfaction according to the Likert scale. The study found that the situation of the epidemic situation of COVID-2019 virus causes the distribution of activity areas. The Saphan Dao area has the potential to be developed and improved. Proper design concepts consider physical distancing, and appropriate activity patterns for people of all ages. The harmony with the original natural environment. The key point of findings in research is that the participatory process should be used as the main mechanism for joint driving among researchers. Government network partners and the people's sector network in every step, the results will create the greatest benefit according to the needs of the people.

KEYWORDS: Public Space, Design Guidelines, Songkhla

1. บทนำ

การเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกทางด้านเศรษฐกิจ เทคโนโลยี ตลอดจนการสื่อสารที่ทุกคนสามารถเข้าถึงได้อย่างง่ายดาย เป็นปัจจัยสำคัญที่เข้ามาแทนที่การพบปะและทำกิจกรรมร่วมกันในพื้นที่กิจกรรมสาธารณะเมืองโดยตรง มีผลทำให้บทบาทด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้คนในสังคมลดลง ประกอบกับในช่วงที่ผ่านมามาสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-2019 ได้ส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิตประจำวันและความเป็นอยู่ของชุมชน โดยพื้นที่การแพร่ระบาดส่วนใหญ่มักเกิดขึ้นในบริเวณที่ประชากรมีความหนาแน่นสูง ดังนั้น ในการรับมือกับการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-2019 อย่างมีประสิทธิภาพหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงได้กำหนดเงื่อนไขและมาตรการทางสาธารณสุขมาเป็นกลไกในการบริหารจัดการพื้นที่สาธารณะและรูปแบบการดำเนินกิจกรรมที่มีความจำเป็นต้องมีการเว้นระยะห่างทางกายภาพ (Physical distancing) เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์การแพร่ระบาดที่เกิดขึ้นในแต่ละพื้นที่ จากมาตรการทางสาธารณสุขและสถานการณ์

การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-2019 มีความจำเป็นที่จะต้องมียุทธศาสตร์ที่เพียงพอให้ประชาชนสามารถรักษาระยะห่างทางกายภาพในพื้นที่ขณะดำเนินกิจกรรม

เทศบาลนครสงขลามีความโดดเด่นทางภูมิศาสตร์ที่ตั้งระหว่างทะเลสาบสงขลาและทะเลอ่าวไทย โดยร้อยละ 90 ของพื้นที่เมืองตามแนวทิศเหนือ-ทิศใต้ ทางด้านตะวันตก มีการใช้ประโยชน์ที่ดินสำหรับรองรับสิ่งก่อสร้างและการตั้งชุมชน ขณะที่ร้อยละ 10 ของพื้นที่เมืองตามแนวทิศเหนือ-ทิศใต้ ทางด้านตะวันออกเป็นที่ดินประเภทที่โล่งและพื้นที่สาธารณะสีเขียวเพื่อนันทนาการและรักษาสภาพแวดล้อมของเมือง [1] จากมาตรการทางสาธารณสุขและการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-2019 การพัฒนาพื้นที่สาธารณะจึงเป็นการเตรียมความพร้อมในการรับมือกับสถานการณ์การแพร่ระบาดที่เกิดขึ้น

ที่ผ่านมาประชาชนเทศบาลนครสงขลาใช้พื้นที่สาธารณะภายในสนามกีฬาติณสูลานนท์ซึ่งเป็นพื้นที่ปิดดำเนินกิจกรรมในชีวิตประจำวัน แต่จากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-2019 และมาตรการทางสาธารณสุขที่กำหนดให้มีการเว้นระยะห่างทางกายภาพของผู้คนระหว่างทำกิจกรรม มีผลให้เกิดปรากฏการณ์ประชาชนเคลื่อนย้ายพื้นที่ทำกิจกรรม จากสนามกีฬาติณสูลานนท์ขยายไปสู่พื้นที่สาธารณะที่มีขนาดใหญ่และมีลักษณะเป็นพื้นที่เปิดโล่งเพิ่มมากขึ้น อย่างไรก็ตาม พื้นที่เปิดโล่งในเทศบาลนครสงขลาล้วนแต่มีลักษณะเป็นพื้นที่เปิดโล่งตามธรรมชาติที่ยังไม่มีการปรับปรุงและพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก ดังนั้น การเปลี่ยนแปลงการใช้พื้นที่จำเป็นที่จะต้องมียุทธศาสตร์ที่เหมาะสมและเพียงพอที่จะช่วยเสริมสร้างการดำเนินกิจกรรมได้อย่างถูกสุขลักษณะ และรองรับการใช้งานอย่างเต็มศักยภาพและเพียงพอต่อความต้องการของประชาชน ดังนั้น แนวทางการออกแบบพื้นที่สาธารณะเทศบาลนครสงขลา จึงเป็นการค้นหาศักยภาพของพื้นที่เปิดโล่งเพื่อนำไปสู่การหาแนวทางการวางผังและรูปแบบที่เหมาะสมตามความต้องการของประชาชน โดยการศึกษาได้นำ ข้อมูลสถิติและการระบุค่าระดับความพึงพอใจของลิเคิร์ต (Likert scale) [2] จากแบบสอบถามผู้ใช้พื้นที่ จำนวน 240 คน และเป็นการค้นหารูปแบบกิจกรรมที่เหมาะสม ผลการออกแบบนำไปสู่รูปแบบการปรับปรุงพื้นที่และเกิดประโยชน์อย่างสูงสุดอย่างแท้จริง

จากเหตุผลที่กล่าวข้างต้น ผู้วิจัยมุ่งเน้นทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูลรูปแบบกิจกรรมเพื่อหาแนวทางการออกแบบพื้นที่สาธารณะที่มีความสอดคล้องกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-2019 ต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อค้นหารูปแบบการพัฒนาพื้นที่สาธารณะที่เหมาะสม และนำไปออกแบบเป็นแนวทางการปรับปรุงพื้นที่กิจกรรมสาธารณะเทศบาลนครสงขลา

3. การทบทวนวรรณกรรม

พื้นที่สาธารณะมีความสำคัญในฐานะที่เป็นพื้นที่ทางธรรมชาติที่ก่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ของคนในสังคม ดังนั้น การออกแบบเพื่อพัฒนาพื้นที่จึงเป็นแนวทางหนึ่งที่น่าสนใจเพื่อพัฒนาพื้นที่สำหรับรองรับกิจกรรมของประชาชนในสถานการณ์การแพร่ระบาดเชื้อไวรัสโควิด-19 จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า แนวคิดที่เกี่ยวข้องในการออกแบบพัฒนาพื้นที่สาธารณะ ประกอบด้วย 1) พื้นที่กิจกรรมสาธารณะ 2) แนวคิดการเว้นระยะห่างทางสังคม และ 3) แผนและนโยบายการพัฒนาท้องถิ่น 4) แนวคิดการออกแบบเพื่อทุกคน ประกอบด้วยรายละเอียดดังนี้

3.1 พื้นที่กิจกรรมสาธารณะ

พื้นที่กิจกรรมสาธารณะมีความสำคัญในฐานะเป็นพื้นที่รองรับกิจกรรมของกลุ่มคนในสังคมที่แตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ตามการใช้งาน จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า แนวคิดสำคัญที่ใช้ในการอธิบายแนวทางการออกแบบพื้นที่สาธารณะ เช่น แนวคิดความสำคัญของพื้นที่สาธารณะที่ Jacobs [3] ได้อธิบายความสำคัญว่า เป็นพื้นที่ส่งเสริมให้เมืองมีความงดงามและมีชีวิตชีวาจากการใช้พื้นที่เมืองทำกิจกรรมที่หลากหลาย ทั้งนี้ ในปี พ.ศ. 2561 lamtrakul [4] กล่าวถึง ลักษณะทางกายภาพของพื้นที่สาธารณะว่าไม่มีการจำกัดรูปแบบ เช่น ถนน ทางเดินเท้า สวนสาธารณะ สนามพื้นที่ใต้ทางด่วน ลานวัดหรือบริเวณใดก็ได้ ซึ่งจะต้องมีคุณลักษณะที่สำคัญทางกายภาพ และทางเศรษฐกิจ-สังคม โดยสอดคล้องกับ Sennett อ้างถึงใน Kongpunpin and lamtrakul [5] ที่ว่าพื้นที่สาธารณะควรเป็นพื้นที่ส่งเสริมให้เกิดมูลค่าทางเศรษฐกิจและช่วยส่งเสริมให้เกิดกิจกรรมทางสังคมในชุมชน โดยที่ในปี ค.ศ. 1989 Francis [6] ได้สะท้อนความสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่สาธารณะและการจัดการพื้นที่ ซึ่งรูปแบบชีวิตที่เปลี่ยนไปย่อมมีผลต่อพัฒนาการของการออกแบบ และการจัดการพื้นที่สาธารณะ ดังนั้น การสร้างพื้นที่เปิดโล่งทางกายภาพที่ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ กับลักษณะการใช้ที่เป็นสาธารณะ ย่อมเป็นการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีให้กับผู้คนในเมือง

ทั้งนี้ในปี ค.ศ. 2021 Project for Public Spaces [7] ได้ระบุเกณฑ์การออกแบบพัฒนาพื้นที่สาธารณะที่ดี ได้แก่ 1) การเข้าถึงและการเชื่อมต่อ (Access and Linkages) 2) สิ่งอำนวยความสะดวก (Comfort and Image) 3) การใช้ประโยชน์ และกิจกรรม (Uses and Activities) 4) ความคุ้นเคย (Sociability) โดยที่มีปัจจัยย่อย 8 ปัจจัย ในการนำมากำหนดเป็นตัวชี้วัดการเลือกพื้นที่ ประกอบด้วย 1) เข้าถึงสะดวก 2) มองเห็นกิจกรรมทั่วถึง 3) มีการเชื่อมต่อไปพื้นที่ภายนอก 4) ความปลอดภัย 5) สะดวกสบาย 6) การใช้ประโยชน์ 7) พื้นที่มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และ 8) มีที่นั่งและร่มรื่น

นอกจากเกณฑ์การพัฒนาพื้นที่เป็นข้อคำนึงในการนำมาออกแบบจัดวางผังการแล้ว ประเด็นการจัดวางจังหวะของกิจกรรมที่มีการมองเห็นอย่างต่อเนื่อง เป็นจุดดึงดูดทำให้เกิดการรับรู้ด้วยการ

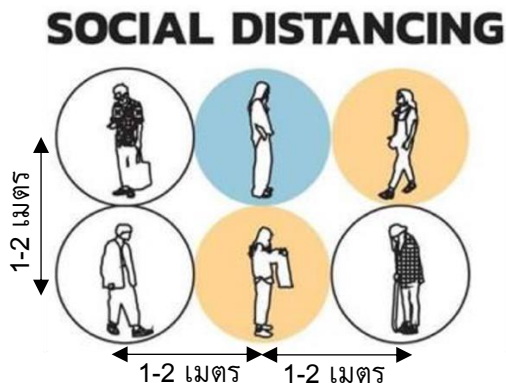
มองเห็นและนำไปสู่ความน่าสนใจในการเข้าใช้พื้นที่ทำกิจกรรม [8] การวิจัยนี้ได้นำแนวคิดทั้งสองประเด็นมาเป็นแนวทางในการพิจารณาทางเลือกการออกแบบพื้นที่ให้สอดคล้องกับผู้ใช้งาน

ดังนั้น ในการพัฒนาพื้นที่สาธารณะไม่เพียงแต่เป็นการพัฒนาพื้นที่ทางกายภาพ หากแต่จะต้องคำนึงถึงการใช้ประโยชน์ที่เอื้อให้ผู้คนที่เข้ามาใช้พื้นที่สร้างปฏิสัมพันธ์ต่อกัน ซึ่งจะทำให้เกิดการเข้ามาทำกิจกรรมในพื้นที่ต่อไป

3.2 แนวคิดการเว้นระยะห่างทางสังคม

สถานการณ์การแพร่ระบาดเชื้อไวรัสโควิด-2019 ที่ได้แพร่กระจายได้ส่งผลกระทบต่อทั่วโลกทั้งในภาคเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตของประชาชนที่ทำให้มีการจ้างงานลดลง ทั้งนี้การปรับตัวเพื่อเตรียมความพร้อมต่อการดำรงอยู่ในวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) [9] โดยโครงการตั้งถิ่นฐานมนุษย์แห่งสหประชาชาติ (UN-Habitat) ได้กำหนดมาตรการจัดสรรพื้นที่สาธารณะหรือพื้นที่เปิดโล่งเพื่อให้ประชาชนได้ใช้เป็นพื้นที่ดำเนินกิจกรรมเพื่อสุขภาพ เพื่อการพักผ่อน และดำเนินกิจกรรมอื่น ๆ ตามปกติในชีวิตประจำวันทีเพียงพอสำหรับประชาชนทุกคนภายใต้มาตรการการรักษาระยะห่างทางกายภาพ (Physical Distancing) [10] ซึ่งสอดคล้องกับการกำหนดมาตรการการเว้นระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) ที่ปลอดภัยอย่างน้อย 1-2 เมตรของ WHO [11] (รูปที่ 1)

จากที่กล่าวข้างต้น ประเด็นการพัฒนาพื้นที่สาธารณะเป็นการเตรียมความพร้อมในการรับมือกับการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-2019 ทำให้สามารถนำมาปรับใช้กับสถานการณ์ปัจจุบันได้ ดังนั้น การออกแบบพื้นที่สาธารณะที่ดีและมีประสิทธิภาพจำเป็นต้องคำนึงถึงการเตรียมรับมือกับสถานการณ์การแพร่ระบาดที่จะเกิดขึ้นใหม่ในอนาคตที่ส่งผ่านรูปแบบด้านกายภาพที่กลมกลืนกับสภาพแวดล้อมและรูปแบบการใช้งาน

รูปที่ 1 ระยะห่างทางสังคม (Social distancing) [12]

ประเด็นมาตรการรักษาระยะห่างทางกายภาพ (Physical Distancing) มีความสอดคล้องกับการกำหนดระยะห่างระหว่างบุคคล โดยระยะห่างที่เหมาะสมจะสัมพันธ์กับประเภทกิจกรรม [13] ดังนั้น การวิจัยนี้ได้นำแนวคิดการเว้นระยะห่างทางกายภาพมาเป็นข้อพิจารณาระยะห่างในการติดตั้งอุปกรณ์ที่เหมาะสมแต่ละประเภท

3.3 แผนและนโยบายการพัฒนาท้องถิ่น

แผนและนโยบายเป็นเครื่องมือสำคัญในการกำหนดแนวทางปฏิบัติ พื้นที่ศึกษาอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา ได้มีการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาพื้นที่และสอดคล้องกับศักยภาพและแนวทางการพัฒนาประเทศในทุกกระดับ และสามารถนำไปสู่การแก้ปัญหาและตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นทุกมิติ การพัฒนาเชิงพื้นที่ [1]

ด้านแผนการพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลนครสงขลาได้กำหนดนโยบายและแผนพัฒนาพื้นที่ โดยมีเป้าหมายสู่การพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตประชาชน ตามกรอบยุทธศาสตร์การพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 ประเด็นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเมือง เพื่อรองรับการเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และยุทธศาสตร์การพัฒนาภาค เมือง และพื้นที่เศรษฐกิจ ด้านการพัฒนาสภาพแวดล้อม เมืองศูนย์กลางของจังหวัดให้เป็นเมืองน่าอยู่ ที่เอื้อต่อการขยายตัวทาง เศรษฐกิจและสังคม [1] และและสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาระดับจังหวัด ด้านการพัฒนา สิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืนและภูมิทัศน์ใหม่เพื่อขยายผลไปสู่การปฏิบัติ ภายใต้ยุทธศาสตร์การพัฒนา เศรษฐกิจใหม่ที่มีแนวทางการพัฒนาและปรับปรุงภูมิทัศน์เมืองภายในเขตเทศบาลให้มีมาตรฐาน และยุทธศาสตร์การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานใหม่ด้วยการพัฒนาการใช้ที่ดิน โดยกำหนดงบประมาณการพัฒนาภายใต้โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์และปรับปรุงผิวจราจรรอบสระบัว โครงการติดตั้งไฟฟ้าส่องสว่าง และโครงการปรับปรุงภูมิทัศน์สายไฟฟ้าลงดิน [14]

จากแผนและนโยบายพัฒนาข้างต้น พบว่า แผนการพัฒนาท้องถิ่นมีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาระดับประเทศ ระดับภูมิภาค และระดับจังหวัด ภายใต้โครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ด้วยการตั้งงบประมาณขับเคลื่อนให้บรรลุผลเป็นรูปธรรม อย่างไรก็ตาม ถึงแม้แผนและนโยบาย พัฒนาระดับท้องถิ่นจะมีความสอดคล้องและครอบคลุมแผนพัฒนาในทุกระดับ หากแต่เทศบาล นครสงขลาได้ระบุแผนการพัฒนาท้องถิ่นด้านยุทธศาสตร์การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานใหม่ควบคู่กับ ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืนและภูมิทัศน์ใหม่ ดังนั้นแผนและนโยบายการพัฒนา ท้องถิ่นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องสอดคล้องกับนโยบายและแผนการพัฒนาประเทศ และขยายผลให้ เป็นรูปธรรมด้วยการจัดสรรงบประมาณภายใต้การจัดทำโครงการพัฒนาพื้นที่และพัฒนาโครงสร้าง พื้นฐาน

3.4 แนวคิดการออกแบบเพื่อทุกคน (Universal design)

แนวคิดการออกแบบเพื่อทุกคน เป็นแนวคิดที่เน้นการพิจารณาการออกแบบพื้นที่ที่นอกจากประเด็นความงามแล้วยังต้องคำนึงถึงความสัมพันธ์และเหมาะสมกับการใช้งานของกลุ่มเป้าหมายทุกช่วงอายุ แนวคิดดังกล่าวผู้วิจัยได้นำมาเป็นแนวทางในการพิจารณาออกแบบในส่วนของการวางแผนการใช้งานในพื้นที่ร่วมกับการติดตั้งอุปกรณ์การออกกำลังกาย โดย Jaruthat [15] ได้ให้ความหมายของแนวคิดการออกแบบเพื่อทุกคน (Universal Design) ว่าหมายถึง การออกแบบผลิตภัณฑ์และสภาพแวดล้อมที่ปราศจากการออกแบบหรือดัดแปลงเป็นพิเศษ เป็นการออกแบบที่ทุกคนสามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างกว้างขวางเท่าที่เป็นไปได้มากที่สุด โดยไม่มีข้อจำกัดด้านอายุและสภาพร่างกาย ซึ่งจะต้องประกอบด้วย หลัก 7 ประการของการออกแบบเพื่อทุกคนตามแนวคิดสากลที่องค์การสหประชาชาติได้พยายามเผยแพร่และส่งเสริม เพื่อให้คนพิการได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกในการดำรงชีวิตในอาคารและสิ่งสิ่งแวดล้อมตามโครงการ Promotion of Non-Handicapping Physical Environment for Disabled Persons และได้มีการพัฒนาตามลำดับเป็น Accessible Design, Adaptable Design, Barrier Free Design, Design for all และ Inclusive Design ซึ่งประกอบด้วย หลัก 7 ประการ ได้แก่ 1) ทุกคนใช้ได้อย่างเท่าเทียมกัน (Equitable Use) 2) มีความยืดหยุ่น ปรับเปลี่ยนการใช้ได้ (Flexible Use) 3) ใช้งานง่าย (Simple and Intuitive Use) 4) การสื่อความหมายที่เข้าใจง่าย (Perceptible Information) 5) การออกแบบที่เผื่อการใช้งานที่ผิดพลาดได้ (Tolerance for Error) 6) ใช้แรงน้อย (Low Physical Effort) 7) มีขนาดและพื้นที่ที่เหมาะสมกับการเข้าถึงและใช้งานได้ (Size and Space for Approach and Use)

4. วิธีการดำเนินงานวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบประยุกต์ (Applied Research) โดยใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) เพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วน เริ่มต้นด้วยการทำความเข้าใจลักษณะทางกายภาพและสภาพแวดล้อมพื้นที่ศึกษาด้วยแผนที่จาก Google Earth และดำเนินการเก็บข้อมูลประกอบด้วย 1) ตำแหน่งและสภาพภูมิศาสตร์ที่ตั้ง เพื่อทำความเข้าใจบริบทของพื้นที่และสภาพแวดล้อม 2) รูปแบบและช่วงเวลาการดำเนินกิจกรรม เพื่อทราบข้อมูลรูปแบบและช่วงเวลาการดำเนินกิจกรรมของพื้นที่ 3) กลุ่มประชาชนผู้ใช้พื้นที่ดำเนินกิจกรรม เพื่อทราบกลุ่มประชาชนผู้ใช้พื้นที่ ข้อมูลที่ได้นำมาใช้ในการวิเคราะห์สถิติด้วยโปรแกรม SPSS และสังเคราะห์เพื่อหารูปแบบกิจกรรมที่เหมาะสมกับพื้นที่และกลุ่มประชาชน ร่วมกับการเก็บข้อมูลด้วยการสำรวจถ่ายภาพ สัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม โดยการใช้พื้นที่สาธารณะที่มีความแตกต่างของช่วงอายุ รูปแบบกิจกรรม เพื่อค้นหาพื้นที่ที่มีศักยภาพด้วยแบบสอบถามค่าระดับความพึงพอใจตามมาตรวัดของลิเคิร์ต (Likert scale) [2] ในการเก็บข้อมูลแบบบังเอิญ

(Accidental Sampling) จำนวน 240 ตัวอย่าง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเก็บข้อมูลรูปแบบกิจกรรมตามช่วงเวลาและพื้นที่การใช้งาน

4.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือจากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ครอบคลุมข้อมูลและเนื้อหาประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 แบบสำรวจกายภาพพื้นที่ เป็นการรวบรวมข้อมูลด้านตำแหน่งที่ตั้ง รูปแบบและช่วงเวลา รวมถึงสภาพแวดล้อมทางกายภาพ เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ปัจจัยความเหมาะสมของพื้นที่

ส่วนที่ 2 แบบสำรวจพฤติกรรมและความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างพร้อมข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ส่วนที่ 3 แบบสำรวจความต้องการ เป็นการรวบรวมข้อมูลความต้องการใช้พื้นที่ สิ่งอำนวยความสะดวก และข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ข้อมูลที่ได้ทั้ง 3 ส่วน นำมาวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกับการสังเกต และสำรวจ ประกอบด้วย

1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยใช้การจำแนกข้อมูล เพื่อนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์พร้อมสรุปผล เพื่อนำไปสู่การระบุพื้นที่ที่เหมาะสมและจัดทำแนวทางการออกแบบพื้นที่

2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้วิเคราะห์แบบสอบถาม ค่าเฉลี่ยสถิติ ค่าร้อยละ ในการวิเคราะห์ความต้องการของผู้ใช้ ข้อมูลที่ได้นำไปแปรผลในรูปแบบการบรรยาย ตาราง และกราฟ

4.2 บริบทพื้นที่ศึกษา

ภูมิศาสตร์พื้นที่เทศบาลนครสงขลา ตั้งอยู่ระหว่างทะเลสาบสงขลาทางด้านตะวันตก และทะเลอ่าวไทยทางด้านตะวันออก มีรูปร่างเป็นหาดแคบยาวตามแนวทิศใต้สู่ทิศเหนือลงสู่ทะเล [16] พื้นที่ส่วนใหญ่ในเขตเทศบาลมีการใช้ประโยชน์ที่ดินเป็นที่ตั้งส่วนราชการและมีการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อพักอาศัยที่มีรูปแบบการตั้งชุมชนด้านทิศตะวันตกตามแนวทิศเหนือ - ทิศใต้ ขณะที่ด้านทิศตะวันออกตามแนวทิศเหนือ - ทิศใต้ มีลักษณะเป็นพื้นที่โล่งชายฝั่งทะเลตามธรรมชาติ ดังนั้นลักษณะทางภูมิศาสตร์ที่เป็นแหลมแคบยาวมีผลให้เกิดรูปแบบการสร้างที่อยู่อาศัยในลักษณะชุมชนแออัดที่มีการขยายตัวกระจายลงไปทางด้านทิศใต้ ตามข้อจำกัดของพื้นที่ (รูปที่ 2)

รูปที่ 2 ภูมิศาสตร์ที่ตั้งพื้นที่เทศบาลนครสงขลา

4.3 การเก็บข้อมูลด้านกายภาพ

การวิจัยเริ่มต้นด้วยการลงพื้นที่สำรวจข้อมูลทางกายภาพและสภาพแวดล้อมพื้นที่ศึกษา ร่วมกับแผนที่จาก Google Earth เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของตำแหน่งที่ตั้งและลักษณะทางกายภาพพื้นที่สาธารณะในพื้นที่เทศบาลนครสงขลา ร่วมกับการตรวจสอบพื้นที่ตามแนวคิดเกณฑ์ และปัจจัยความสำเร็จของพื้นที่สาธารณะ ประกอบด้วย 1) การเข้าถึงและการเชื่อมต่อ (Access and Linkages) เพื่อเข้าใจตำแหน่งที่ตั้งที่มีการเชื่อมโยงเครือข่ายการเข้าถึงทั้งการจราจร และการเดินเท้าระหว่างพื้นที่ศึกษาและพื้นที่ภายนอกได้สะดวก 2) สิ่งอำนวยความสะดวก (Comfort and Image) ตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีในพื้นที่ เช่น ห้องน้ำ ที่จอดรถ อุปกรณ์ที่เหมาะสมสำหรับคนทุกช่วงวัย 3) การใช้ประโยชน์และกิจกรรม (Uses and Activities) มีการใช้พื้นที่ดำเนินกิจกรรมประโยชน์หรือพื้นที่มีลักษณะปล่อยทิ้งร้าง และ 4) ความคุ้นเคย (Sociability) เป็นการสำรวจพื้นที่ด้านความรู้สึกของประชาชนทั่วไปที่มีความคุ้นเคยหรือรู้จักพื้นที่ [6] ข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ร่วมกับแผนที่จาก Google Earth เพื่อให้ได้พื้นที่ที่มีความเหมาะสมนำไปออกแบบต่อไป

4.4 การร่างรูปแบบแนวทางการพัฒนาพื้นที่กิจกรรมสาธารณะ

ขั้นตอนนี้เป็น การนำข้อมูลและข้อเสนอแนะจากการสำรวจด้านกายภาพและสภาพแวดล้อม การสัมภาษณ์ และแบบสอบถามมาประมวลร่วมกัน รวมถึงแนวคิดเกณฑ์และปัจจัยความสำเร็จของพื้นที่สาธารณะ [6] ร่วมกับแนวคิดการออกแบบเพื่อทุกคน [15] เป็นแนวคิดเริ่มต้นในขั้นตอน

การออกแบบพื้นที่ โดยคำนึงถึง 1) ความสอดคล้องกับภูมิทัศน์ธรรมชาติและสภาพแวดล้อมโดยนำเส้นโค้งแบบอิสระจากคลื่นทะเลมาเป็นแนวคิดในการออกแบบการใช้พื้นที่ ได้แก่ การจัดวางเส้นทางเดิน ลวดลายบนพื้นทางเดิน อุปกรณ์เครื่องออกกำลังกาย ที่นั่ง 2) การเลือกวัสดุ สี สัตว์สวน และลวดลาย ที่มีความน่าสนใจและสดใส เพื่อเชิญชวนให้ผู้ใช้พื้นที่ที่มีความตื่นตัวตลอดเวลา 3) รูปแบบกิจกรรม ภายใต้แนวคิด “Learning and Playing” มาเป็นแนวคิดในการออกแบบพื้นที่ และอุปกรณ์การทำกิจกรรมที่มีความยืดหยุ่นสำหรับกลุ่มผู้ใช้งานทุกช่วงวัย

5. ผลการศึกษา

การศึกษาแนวทางการออกแบบพื้นที่สาธารณะเทศบาลนครสงขลาครั้งนี้ นำข้อมูลจากการสำรวจและข้อมูลแบบสอบถามเป็นเครื่องมือหลักในการหาพื้นที่สาธารณะที่มีศักยภาพ และนำมาวางแผนและออกแบบรูปร่างที่เหมาะสมกับบริบทพื้นที่และผู้ใช้งาน แบ่งเป็น 3 หัวข้อหลัก คือ 1) ด้านกายภาพและสภาพแวดล้อม 2) ด้านการระบุความเหมาะสมของพื้นที่ 3) ด้านรูปแบบแนวทางการพัฒนาพื้นที่กิจกรรมสาธารณะ สามารถสรุปรายละเอียดข้อค้นพบจากการศึกษาประกอบด้วย

5.1 ด้านกายภาพและสภาพแวดล้อมพื้นที่สาธารณะ

จากการสำรวจข้อมูลด้านกายภาพและสภาพแวดล้อมด้านภูมิศาสตร์ที่ตั้งพื้นที่สาธารณะเทศบาลนครสงขลา ร่วมกับแผนที่จาก Google Earth และข้อมูลแบบสอบถามจากผู้ในพื้นที่ พบว่ารูปแบบการใช้พื้นที่สาธารณะเทศบาลนครสงขลา แบ่งได้ 3 รูปแบบ ได้แก่

5.1.1 พื้นที่กิจกรรมสาธารณะระดับเมือง

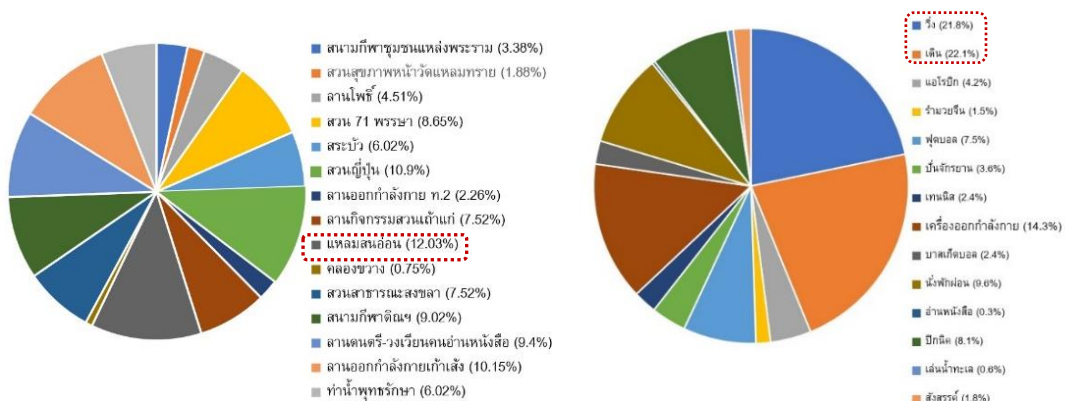
เป็นพื้นที่สาธารณะมีตำแหน่งที่ตั้งบริเวณด้านทิศตะวันออกตามแนวทิศเหนือ-ทิศใต้ มีลักษณะเป็นพื้นที่โล่งตามธรรมชาติ ภูมิทัศน์มีความสวยงามตามธรรมชาติเป็นสถานที่ดึงดูดให้ประชาชนและนักท่องเที่ยวเข้ามาใช้พื้นที่ทำกิจกรรม ได้แก่ หาดชลาทัศน์ หาดสมิหลา เขาน้อย เขาดังกวน สวนเสรี สระบัว ลานว้าว แพลมสนอ่อน (รูปที่ 3) ปัจจุบันพื้นที่สาธารณะเหล่านี้มีรูปแบบทางกายภาพเป็นพื้นที่เปิดโล่งตามธรรมชาติที่ยังไม่มีการพัฒนา ประกอบกับสถานการณ์แพร่ระบาดเชื้อไวรัสโควิด-2019 และมาตรการทางสาธารณสุขที่จะต้องมีการรักษาระยะห่างทางกายภาพ (Physical Distancing) ทำให้มีผู้ใช้งานต้องการพื้นที่สาธารณะเปิดโล่งขนาดใหญ่เพิ่มมากขึ้น ผลที่เกิดตามมาคือพื้นที่การพัฒนาที่เหมาะสม ไม่มีอุปกรณ์และสิ่งก่อสร้างที่อำนวยความสะดวกที่เหมาะสมรองรับและดึงดูดให้มีผู้เข้ามาใช้งาน หากมีการพัฒนาพื้นที่สาธารณะควบคู่กับ

การใช้งานจะช่วยส่งเสริมภูมิทัศน์ของเมือง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด Jacobs [3] ที่อธิบายถึงความสำคัญของพื้นที่สาธารณะช่วยส่งเสริมให้เมืองมีความงาม

รูปที่ 3 พื้นที่สาธารณะระดับเมืองและรูปแบบกิจกรรม

กิจกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่สาธารณะ พบว่า ประชาชนใช้พื้นที่ประกอบกิจกรรมเพื่อการพักผ่อน นั่งเล่น นั่งพูดคุย และออกกำลังกายประเภทการเดินในสวนสาธารณะ วิ่ง ปั่นจักรยาน เต้นแอโรบิค และออกกำลังกายโดยใช้อุปกรณ์ในช่วงเวลาเช้าและเย็น บริเวณแหลมสมิหลาและริมหาดชลาทัศน์ (ลานดนตรี วงเวียนคนอ่านหนังสือ) (21.43%) สวนเสรี/สวนญี่ปุ่น (10.9%) และพื้นที่อื่นๆ ดังแสดงในรูปที่ 4 ปัจจุบันจำนวนผู้ใช้พื้นที่โล่งสาธารณะทำกิจกรรมมีจำนวนเพิ่มขึ้นเนื่องจากสถานการณ์แพร่ระบาดเชื้อไวรัสโควิด-2019 และมาตรการทางสาธารณสุขที่จะต้องมีการรักษาระยะห่างทางกายภาพ (Physical Distancing) ดังนั้น พื้นที่โล่งสาธารณะจึงมีความจำเป็นต่อผู้ที่ต้องการใช้พื้นที่สาธารณะทำกิจกรรม

รูปที่ 4 การใช้พื้นที่ (ซ้าย) และรูปแบบกิจกรรม (ขวา) ระดับเมือง ช่วงการแพร่ระบาดเชื้อไวรัสโควิด-2019

จากข้อมูลการใช้พื้นที่กิจกรรมสาธารณะระดับเมือง สรุปได้ว่า สถานการณ์การแพร่ระบาดจากการติดเชื้อไวรัสโควิด-2019 เป็นเหตุผลหลักให้มีการกระจายการใช้พื้นที่กิจกรรมและมีความต้องการใช้พื้นที่ลักษณะเปิดโล่งมากขึ้น โดยการใช้พื้นที่สาธารณะระดับเมืองมีการกระจายตัวไปยังบริเวณแหลมสนอ่อน มีลักษณะกายภาพเป็นที่โล่งเปิดขนาดใหญ่ที่ยังไม่มีการพัฒนารูปแบบกิจกรรมที่หลากหลายแต่เชื่อมโยงพื้นที่โล่งใกล้เคียง ได้แก่ พื้นที่โล่งสระบัว พื้นที่โล่งสะพานดาว และพื้นที่โล่งลานว้าว โดยลักษณะกิจกรรมการใช้พื้นที่ในรูปแบบการออกกำลังกายด้วยการเดินและวิ่ง อย่างไรก็ตามพื้นที่กิจกรรมสาธารณะระดับเมืองส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เปิดโล่งตามธรรมชาติที่ยังไม่มีการพัฒนาให้มีรูปแบบกิจกรรมที่หลากหลาย ดังนั้น การพัฒนาพื้นที่เพื่อรองรับการใช้บริการที่สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายจึงเป็นการนำพื้นที่มาพัฒนาให้เกิดประโยชน์แก่เมืองและเป็นการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนอีกด้วย

5.1.2 พื้นที่กิจกรรมสาธารณะระดับชุมชน

จากการทบทวนวรรณกรรมและการสังเกตจากการลงพื้นที่สำรวจลักษณะกายภาพพื้นที่สาธารณะในชุมชน พบว่า เทศบาลนครสงขลามีรูปแบบการตั้งถิ่นฐานของชุมชนอยู่ทางด้านทิศตะวันตกตามแนวทิศเหนือ-ทิศใต้ มีผลให้รูปแบบการตั้งชุมชนในลักษณะชุมชนแออัด (รูปที่ 2) โดยมีที่ว่างสาธารณะทำกิจกรรมสำหรับชุมชนในรูปแบบของพื้นที่ว่างระหว่างอาคาร ที่ว่างโครงข่ายถนนและทางสัญจร พื้นที่ว่างหน้าบ้าน การขาดแคลนพื้นที่กิจกรรมในชุมชนส่งผลให้ส่วนใหญ่ผู้ใช้งานจะใช้พื้นที่นอกชุมชนทำกิจกรรม เช่น สนามกีฬาติณสูลานนท์ หาดสมิหลา หาดชลาทัศน์ ลานสระบัว ลานสะพานดาว และลานว้าว สำหรับชุมชนที่ตั้งอยู่ใกล้วัดจะใช้พื้นที่ลานโล่งในวัดเป็นพื้นที่พักผ่อนและทำกิจกรรม จากข้อมูลพื้นที่สาธารณะเพื่อทำกิจกรรมของชุมชนพบว่าผู้อาศัยในชุมชน จำนวน 162 คน คิดเป็นร้อยละ 67.5% มีความต้องการพื้นที่กิจกรรม เนื่องจากลักษณะชุมชนค่อนข้างแออัด ปัจจุบันเด็กและผู้สูงอายุใช้พื้นที่ว่างหน้าบ้านหรือถนนในชุมชนทำกิจกรรม (รูปที่ 5) หากมีการจัดทำพื้นที่กิจกรรมในชุมชนควรคำนึงถึงความปลอดภัยและสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้ใช้งานทุกช่วงอายุโดยเฉพาะเด็กและผู้สูงอายุ ขณะที่จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 32.5% ไม่ต้องการพื้นที่กิจกรรมเนื่องจากในชุมชนค่อนข้างแออัดทำให้ไม่มีพื้นที่ว่างกิจกรรมเพียงพอ ดังรายละเอียด (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ความคิดเห็นต่อพื้นที่กิจกรรมสาธารณะในชุมชน

ต้องการพื้นที่สาธารณะ (67.5%)	ไม่ต้องการพื้นที่สาธารณะ (32.5%)	ข้อเสนอแนะ เพิ่มเติม
-ต้องการพื้นที่สาธารณะเพื่อรองรับกิจกรรมและจำนวนผู้ใช้งานในชุมชน -เดินทางไปใช้พื้นที่นอกชุมชนไม่สะดวกเนื่องจากไม่มีรถส่วนตัวต้องเสียค่ารถรับจ้างหากออกไปใช้พื้นที่นอกชุมชน -ผู้สูงอายุต้องรอสมาชิกในครอบครัวไปส่งหากต้องใช้พื้นที่งานพื้นที่นอกชุมชน	-ปกติใช้พื้นที่กิจกรรมนอกชุมชนอยู่แล้ว เนื่องจากไม่คับแคบและมีอุปกรณ์ออกกำลังกาย -ได้พบปะพูดคุยกับเพื่อน -ภายในชุมชนบ้านเรือนค่อนข้างแออัดทำให้ไม่มีพื้นที่ว่างทำกิจกรรม	-ความปลอดภัยในการใช้พื้นที่ อุปกรณ์และเครื่องออกกำลังกายสำหรับ เด็ก และผู้สูงอายุ -เพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น เก้าอี้สำหรับนั่งพัก แสงสว่าง

รูปที่ 5 พื้นที่สาธารณะระดับชุมชนและรูปแบบกิจกรรม

5.1.3 พื้นที่โล่งที่ไม่มีการใช้ประโยชน์

มีลักษณะเป็นพื้นที่รกร้างที่ไม่มีการใช้ประโยชน์ หน่วยงานท้องถิ่นทำการติดตั้งอุปกรณ์เครื่องออกกำลังกายโดยมีประชาชนใช้พื้นที่ค่อนข้างน้อย เนื่องจากที่ตั้งค่อนข้างไกลจากชุมชนทำให้ขาดความสะดวกในการเข้าถึงพื้นที่ เพื่อทำกิจกรรมสำหรับกลุ่มประชาชนที่ไม่มียานพาหนะ นอกจากนี้พื้นที่ส่วนใหญ่ไม่มีการติดตั้งไฟฟ้าส่องสว่าง ทำให้ประชาชนมีความกังวลเรื่องความปลอดภัย

จากรูปแบบการใช้พื้นที่สาธารณะเทศบาลนครสงขลาทั้ง 3 รูปแบบ ผู้วิจัยได้นำเกณฑ์ [7] มาพิจารณาจากรูปพื้นที่สาธารณะในเทศบาลนครสงขลาที่เหมาะสมตามเกณฑ์ Project for Public Spaces [7] แล้วพบว่า พื้นที่กิจกรรมสาธารณะระดับเมือง เป็นพื้นที่ที่เหมาะสมที่จะนำมาหาศักยภาพเพื่อนำไปสู่การพัฒนาพื้นที่มากที่สุด เนื่องจากพื้นที่มีลักษณะเปิดโล่งตามธรรมชาติขนาดใหญ่เพียงพอในการรองรับจำนวนผู้ใช้งาน และสามารถนำมาปรับปรุงพื้นที่ให้เหมาะสมในการเว้นระยะห่างตามมาตรการสาธารณสุขในสถานการณ์แพร่ระบาดเชื้อไวรัสโควิด-2019 ขณะที่ พื้นที่กิจกรรมสาธารณะระดับชุมชน มีข้อจำกัดด้านพื้นที่ว่างสำหรับทำกิจกรรมซึ่งเป็นผลมาจากรูปแบบการตั้งชุมชนในลักษณะชุมชนแออัด สำหรับพื้นที่โล่งที่ไม่มีการใช้ประโยชน์ ไม่มีการใช้งานมากนักเนื่องจากผู้ใช้งานกังวลเรื่องความปลอดภัยและตำแหน่งที่ตั้งห่างไกลชุมชนเป็นประเด็นหลักในการพิจารณาการใช้พื้นที่ ดังนั้น พื้นที่กิจกรรมสาธารณะระดับเมืองจึงเป็นพื้นที่ที่เหมาะสมต่อการหาแนวทางออกแบบพื้นที่สาธารณะ

5.2 ด้านการระบุความเหมาะสมของพื้นที่

การสำรวจพื้นที่เพื่อนำมาสู่การระบุความเหมาะสมของพื้นที่โล่งสาธารณะ 3 พื้นที่ ได้แก่ 1) พื้นที่โล่งสระบัว 2) พื้นที่โล่งลานร่วว 3) พื้นที่โล่งสะพานดาว ตามแนวทางการออกแบบพัฒนาพื้นที่สาธารณะของ Project for Public Spaces [7]

5.2.1 สภาพแวดล้อมทางกายภาพ

จากการสำรวจพื้นที่เพื่อนำมาสู่การวิเคราะห์ปัจจัยเพื่อนำมาสู่การระบุความเหมาะสมของพื้นที่สาธารณะระหว่างสถานการณ์การแพร่ระบาดเชื้อไวรัสโควิด-2019 ทำให้ผู้คนกระจ่ายการใช้พื้นที่กิจกรรมจากสนามกีฬาติณสูลานนท์และบริเวณหาดชลาทัศน์ไปยังบริเวณแหลมสนอ่อนที่เชื่อมโยง 3 พื้นที่ ได้แก่ 1) พื้นที่โล่งสระบัว 2) พื้นที่โล่งลานร่วว 3) พื้นที่โล่งสะพานดาว ผู้วิจัยได้สำรวจทางกายภาพของทั้ง 3 พื้นที่และได้กำหนดตำแหน่งลงบนแผนที่ (รูปที่ 6 และ 7)

รูปที่ 6 การกระจายพื้นที่กิจกรรมหาดชลาทัศน์ไปลานสระบัว ลานร่วว สะพานดาว

รูปที่ 7 สภาพแวดล้อมพื้นที่ลานว่าว (ซ้าย) ลานสระบัว (กลาง) สะพานดาว (ขวา)

จากการสำรวจกายภาพของทั้ง 3 พื้นที่ พบว่า ตำแหน่งพื้นที่โล่งลานว่าว ลานสระบัว และ สะพานดาว มีที่ตั้งใกล้เคียงกับบริเวณแหลมสนอ่อน ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความยืดหยุ่นต่อการใช้งาน สำหรับกิจกรรมเทศกาลประจำเมืองเมืองทุก ๆ ปี เช่น งานกาชาด งานฤดูร้อน งานแข่งว่าว เป็นต้น พื้นที่สระบัวและสะพานดาวเป็นพื้นที่สีเขียวเปิดโล่งกว้างขวางมีข้อได้เปรียบที่มีการเชื่อมโยงกับ ถนนแหลมสน เข้าถึงง่าย สะดวก ร่มรื่น และพื้นที่จอดรถ ขณะที่ลานว่าวมีขนาดใหญ่เช่นเดียวกัน แต่มีข้อเสียเปรียบเรื่องสถานที่ตั้งอยู่บริเวณสี่แยกทำให้การเข้าถึงไม่สะดวก ผิวหน้าดินชำรุดมีหลุม ขนาดใหญ่กระจายทั่วไปในพื้นที่ ขาดความร่มรื่น ทำให้ลานว่าวมีผู้ใช้งานน้อยกว่าพื้นที่สระบัวและ สะพานดาว

นอกจากนี้ทั้ง 3 พื้นที่ยังมีปัญหาสะสมต่อเนื่องในประเด็นการพัฒนาพื้นที่ระดับเมือง ได้แก่ 1) การพัฒนาพื้นที่ให้มีกิจกรรมที่หลากหลายและเหมาะสมกับกลุ่มผู้ใช้งาน 2) การติดตั้งไฟฟ้าส่องสว่างที่มีผลต่อความปลอดภัยของชีวิตและทรัพย์สินของผู้ใช้งาน 3) สิ่งอำนวยความสะดวก บริการผู้ใช้งาน ปัจจุบันสถานการณ์การแพร่ระบาดเชื้อไวรัสโควิด-2019 เป็นปัจจัยผลักดันให้เมือง มีความจำเป็นต้องพัฒนาพื้นที่เปิดโล่งขนาดใหญ่รองรับการทำกิจกรรมของกลุ่มผู้คนที่หลากหลาย อย่างเพียงพอ

5.2.2 การระบุความพึงพอใจต่อพื้นที่

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเพื่อระบุค่าระดับความพึงพอใจต่อพื้นที่ตามแนวคิดการออกแบบ พัฒนาพื้นที่สาธารณะ 8 ประการของ Project for Public Spaces [7] ประกอบด้วย 1) เข้าถึง สะดวก 2) มองเห็นกิจกรรมทั่วถึง 3) มีการเชื่อมต่อไปพื้นที่ภายนอก 4) ความปลอดภัย 5) สะดวกสบาย 6) การใช้ประโยชน์ 7) พื้นที่มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และ 8) มีที่นั่งและร่มรื่น โดย ระบุค่าความพึงพอใจตามมาตรวัดของลิเคิร์ต (Likert scale) [2] ที่กำหนดไว้ 5 ระดับ ได้แก่ ระดับ 5 มีความพึงพอใจมากที่สุด ระดับ 4 มีความพึงพอใจมาก ระดับ 3 มีความพึงพอใจปานกลาง ระดับ 2

มีความพึงพอใจน้อย และระดับ 1 มีความพึงพอใจน้อยที่สุด ผู้วิจัยทำการสำรวจกลุ่มตัวอย่าง 240 ตัวอย่าง สรุปได้ตามตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์ความเหมาะสมของพื้นที่ปัจจัยการพิจารณาเลือกพื้นที่

พื้นที่	ปัจจัยการเลือกพื้นที่								ค่าคะแนน	สรุปผล
	เข้าถึงสะดวก	มองเห็นกิจกรรมทั่วถึง	มีการเชื่อมต่อไปพื้นที่ภายนอก	ความปลอดภัย	ความสะอาดสบาย	มีการใช้ประโยชน์	พื้นที่มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม	มีที่นั่งและร่มรื่น		
ลานกว้าง	1	5	5	1	1	5	1	5	3	ความพึงพอใจปานกลาง
สระบัว	5	1	5	1	5	5	5	5	4	ความพึงพอใจมาก
สะพานดาว	5	5	5	5	5	5	5	5	5	ความพึงพอใจมากที่สุด

ผลการประเมินปัจจัยเพื่อระบุความเหมาะสมของพื้นที่ตามมาตรวัดของลิเคิร์ต (Likert scale) [2] พบว่า พื้นที่โล่งสะพานดาวมีสัดส่วนระดับความพึงพอใจต่อปัจจัยการพิจารณาองค์ประกอบการออกแบบพัฒนาพื้นที่สาธารณะ 8 ตามแนวคิด Project for Public Spaces [7] มากที่สุดเนื่องจากพื้นที่มีตำแหน่งที่ตั้งที่มีศักยภาพสูง เข้าถึงได้สะดวกจากเส้นทางสัญจรถนนสายหลักและเส้นทางเดินเท้าเชื่อมหาดสมิหลาและหาดชลาทัศน์ มีการใช้พื้นที่ทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น งานฤดูร้อนและงานกาชาดประจำปี ด้านการมองเห็นกิจกรรมทั่วถึง

พื้นที่สะพานดาวและพื้นที่ลานกว้างมีกายภาพเป็นพื้นที่โล่งแบบเปิดตามธรรมชาติทำให้มองเห็นกิจกรรมในพื้นที่และสภาพแวดล้อมใกล้เคียงได้ทั่วถึงยอมเปิดโอกาสให้ผู้ใช้พื้นที่มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันจากการมองเห็น และนำมาสู่การทำกิจกรรมร่วมกันในอนาคตได้ ขณะที่กายภาพพื้นที่สระบัวแม้จะมีลักษณะเป็นพื้นที่โล่งแบบเปิดและเข้าถึงได้สะดวก แต่ในพื้นที่กลับมีต้นไม้หนาทึบทำให้เป็นอุปสรรคด้านการมองเห็นและความปลอดภัย ซึ่งผู้วิจัยถือเป็นปัจจัยหลักที่มีความสำคัญต่อการเลือกพื้นที่ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นที่สะพานดาวเป็นพื้นที่เดียวที่มีที่จอดรถและพื้นที่ขายของบริการ ซึ่งมีความสอดคล้องกับข้อคิดเห็นของ Sennett [17] ในปี ค.ศ. 1980 ที่อธิบายถึงพื้นที่สาธารณะที่มีพื้นที่บริการความสะดวกให้แก่ผู้ใช้งานยอมเป็นพื้นที่มีศักยภาพที่ช่วยส่งเสริมให้เกิดมูลค่าทางเศรษฐกิจได้ อย่างไรก็ตามปัญหาต่อเนื่องที่เป็นข้อจำกัด

เรื่องเวลาการใช้งานและความปลอดภัย คือ พื้นที่ที่ยังไม่มีการติดตั้งไฟฟ้าส่องสว่าง ดังนั้น ประเด็นไฟฟ้าส่องสว่างจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่นำมาผนวกไว้ในการออกแบบ

ด้านการใช้พื้นที่และรูปแบบกิจกรรมในรอบสัปดาห์จากคำตอบแบบสอบถามพบว่า กลุ่มคนทำงานที่ใช้เวลาก่อนและหลังเลิกงานทำกิจกรรมเดินและวิ่ง ขณะที่กลุ่มผู้สูงอายุทำกิจกรรมได้เพียงการเดินออกกำลังกายเพียงอย่างเดียวในช่วงวันเสาร์และวันอาทิตย์ เนื่องจากต้องพึ่งพาครอบครัวในการเดินทาง สามารถสรุปได้ตามตารางที่ 3 ดังนี้

ตารางที่ 3 การใช้พื้นที่และรูปแบบกิจกรรมในรอบสัปดาห์

วัน เวลา	06.00- 08.00 น.	08.00- 14.00 น.	14.00- 18.00 น.	กลุ่มผู้ใช้	พื้นที่กิจกรรม	ข้อเสนอแนะต่อ การพัฒนาพื้นที่
อาทิตย์	เดิน, วิ่ง	ไม่มีการ ใช้พื้นที่	พักผ่อน สังสรรค์ เดิน, วิ่ง พักผ่อน	เด็ก, วัยทำงาน, ผู้สูงอายุ	สะพานดาว, สระบัว	-ควรมีกิจกรรมที่ หลากหลาย -ควรมีอุปกรณ์ และเครื่องออก
จันทร์	เดิน, วิ่ง		เดิน, วิ่ง	วัยทำงาน	สะพานดาว, สระบัว	กำลังกาย
อังคาร	เดิน, วิ่ง		เดิน, วิ่ง	วัยทำงาน	สะพานดาว, สระบัว	- เครื่องเล่น สำหรับเด็กส่ง
พุธ	เดิน, วิ่ง		เดิน, วิ่ง	วัยทำงาน	สะพานดาว, สระบัว	เสริมพัฒนาการ
พฤหัสบดี	เดิน, วิ่ง		เดิน, วิ่ง	วัยทำงาน	สะพานดาว, สระบัว	และความคิด
ศุกร์	เดิน, วิ่ง		เดิน, วิ่ง	วัยทำงาน	สะพานดาว, สระบัว	สร้างสรรค์
เสาร์	เดิน, วิ่ง		เดิน, วิ่ง	เด็ก, วัยทำงาน, ผู้สูงอายุ	สะพานดาว, สระบัว	

5.3 ด้านแนวทางการพัฒนาพื้นที่กิจกรรมสาธารณะ

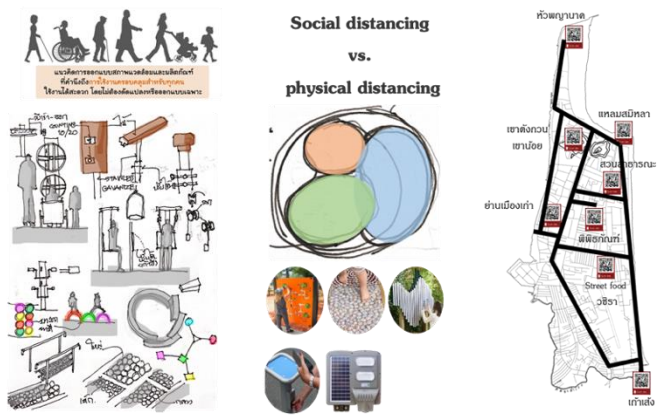
พื้นที่โล่งสะพานดาวตั้งอยู่ทางทิศเหนือในเขตเทศบาลนครสงขลา ตำบลบ่อยาง ความยาวประมาณ 65.00 เมตร ความกว้าง 42.50 เมตร พื้นที่ 2,762.50 ตารางเมตร มีรูปร่างสี่เหลี่ยมผืนผ้าขนานกับหาดชลาทัศน์ตามแนวทิศเหนือสู่ทิศใต้ มีสระน้ำสี่เหลี่ยมผืนผ้าเดิมทางด้านทิศตะวันออก พื้นรอบสระน้ำมีลักษณะเอียงลาดลงสู่สระน้ำโดยรอบ ทิศเหนือเชื่อมต่อกับลานสเก็ต เชื่อมกับแนวหาดชลาทัศน์ด้านทิศตะวันออกสู่ทิศใต้ โดยมีลานจอดรถและพื้นที่ว่างตั้งอยู่ทางทิศใต้

จุดแข็งของพื้นที่ คือ เป็นพื้นที่เปิดโล่งตามธรรมชาติที่ยังไม่มีการพัฒนา มีการระบายอากาศที่ดีเหมาะแก่การใช้พื้นที่ทำกิจกรรมรูปแบบการพักผ่อน ไม่มีการปิดล้อมจากสิ่งก่อสร้าง พื้นที่ตั้งมีความสัมพันธ์กับพื้นที่กิจกรรมใกล้เคียงที่ช่วยส่งเสริมการใช้พื้นที่ ได้แก่ ลานสเก็ต ลานสระบัว และ

ลานว่า ในพื้นที่ที่มีการแบ่งส่วนที่เป็นสระน้ำและพื้นที่โล่งสำหรับนำมาพัฒนาเป็นพื้นที่กิจกรรมที่หลากหลาย มีการเข้าถึงและทางเข้า-ออก ได้หลายทางทั้งจากเส้นทางสัญจรหลักและการเดินเท้า

จุดอ่อนพื้นที่ คือ พื้นที่ถูก เข้า-ออก ได้หลายทางมีผลให้ยากต่อการควบคุมดูแลเรื่องความปลอดภัย พื้นที่ลาดเอียงรอบสระน้ำบางส่วนผิวหน้าดินบางช่วงไม่มีการปกคลุมของพืชพันธุ์ทำให้เกิดการกัดกร่อนของหน้าดินบางช่วงในฤดูฝน จำเป็นจะต้องมีการปลูกพืชพันธุ์ใหม่ตามลักษณะของพื้นที่ ในพื้นที่ขาดสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการพื้นฐาน เช่น ม้านั่ง ไฟฟ้าส่องสว่าง

ดังนั้น การวิเคราะห์จุดแข็งและจุดอ่อนข้างต้นนำไปสู่การวางรูปแบบการใช้ประโยชน์พื้นที่และกำหนดกิจกรรมร่วมกับประเด็นการรักษาระยะห่างทางกายภาพ (Physical Distancing) ที่จะต้องเว้นระยะห่างของผู้คนในการทำกิจกรรม 1-2 เมตร ตามข้อกำหนดองค์การอนามัยโลก [11] ผู้วิจัยได้นำเงื่อนไขดังกล่าวมาเป็นแนวคิดหลักในการออกแบบแนวทางการพัฒนาพื้นที่ร่วมกับข้อมูลแบบสอบถามข้างต้นและแนวคิดการออกแบบเพื่อทุกคน (Universal design) (รูปที่ 8)

รูปที่ 8 แนวคิดการออกแบบพื้นที่และรูปแบบกิจกรรม

5.3.1 การวางผังและรูปแบบกิจกรรม

พื้นที่สะพานดาว มีพื้นที่ 2,762.50 ตารางเมตร ได้ทำการออกแบบตามกระบวนการเก็บข้อมูลมาทำการวิเคราะห์ และขั้นตอนการออกแบบให้ครอบคลุมทุกประเด็นที่เกี่ยวข้องโดยยึดหลักการออกแบบตามสภาพพื้นที่เดิม ภายในพื้นที่แบ่งเป็น 2 ส่วนหลัก ได้แก่ ส่วนที่ 1 บริเวณสระน้ำเดิมเป็นพื้นที่รองรับน้ำที่มีทิศทางไหลตามความลาดชันเล็กน้อยโดยรอบขอบสระบริเวณที่ไม่มีพืชปกคลุมเกิดปัญหาการกัดกร่อนหน้าดินบางช่วงในฤดูฝน ส่วนที่ 2 พื้นที่โล่งที่จะนำมาปรับปรุงเป็นพื้นที่รองรับกิจกรรมเพื่อการพักผ่อนและออกกำลังกายโดยสร้างความต่อเนื่องกิจกรรมในพื้นที่ด้วยเส้นทางสัญจรด้วยเดินเท้า (รูปที่ 9)

รูปที่ 9 ผัง zoning ตำแหน่งกิจกรรมและบริเวณปัญหาในพื้นที่

ประเด็นสำคัญของการออกแบบผังในรูปแบบการจัด zoning เพื่อกำหนดการใช้พื้นที่และพัฒนาไปสู่การกำหนดกิจกรรม จากการสังเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามกลุ่มผู้ใช้พื้นที่ 240 ชุด ด้วยโปรแกรมทางสถิติ SPSS พบว่า รูปแบบกิจกรรมสำหรับเด็กควรมีสวนเด็กเล่นและพื้นที่เสริมพัฒนาการและความคิดสร้างสรรค์ ขณะที่กลุ่มวัยรุ่น-ผู้ใหญ่ให้ความสนใจกิจกรรมที่มีการเคลื่อนไหวและอุปกรณ์ออกกำลังกาย ส่วนกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุต้องการกิจกรรมที่มีการเคลื่อนไหวค่อนข้างช้าและมีความยืดหยุ่น (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 การสรุปประเด็นรูปแบบกิจกรรมของกลุ่มผู้ใช้พื้นที่

ผู้ใช้พื้นที่	ความต้องการรูปแบบกิจกรรม			ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม
เด็ก	สนามเด็กเล่น	พื้นที่ปั่นจักรยาน	พื้นที่ส่งเสริมพัฒนาการ	- เพิ่มไฟฟ้าส่องสว่างเพื่อความปลอดภัย
วัยรุ่น-ผู้ใหญ่	อุปกรณ์ออกกำลังกาย	ลานกิจกรรม	พื้นที่ปั่นจักรยาน	- สิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ห้องน้ำ
ผู้สูงอายุ	พื้นที่ออกกำลังกาย	พื้นที่ออกกำลังกาย	พื้นที่พักผ่อน	

แนวทางการออกแบบเพื่อนำไปสู่ขั้นตอนการพัฒนาพื้นที่ รายละเอียดแยกเป็นประเด็น ดังนี้
 (1) zone ออกกำลังกาย เป็นพื้นที่กิจกรรมหลักพื้นที่ส่วนใหญ่ใช้เพื่อออกกำลังกายและพักผ่อนหย่อนใจ แนวคิดในการวางผังกิจกรรมออกมาในรูปแบบวงกลมขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางพื้นที่ละ 3.00 เมตร ภายในพื้นที่ติดตั้งจักรยานออกกำลังกายรอบวงกลมเว้นระยะห่าง 2.00 เมตร เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา-2019 (รูปที่ 10) กล่าวได้ว่า สถานการณ์การระบาด

ของไวรัสโควิด-2019 เป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดรูปแบบการวางผังโดยสอดคล้องกับแนวคิดของ Goodsell ที่ระบุในปี ค.ศ. 2003 [18] ว่ารูปแบบชีวิตที่เปลี่ยนไปย่อมมีผลต่อพัฒนาการการออกแบบและการจัดการพื้นที่สาธารณะ

รูปที่ 10 พื้นที่ติดตั้งจักรยานรอบวงกลม zone ออกกำลังกาย

สำหรับพื้นที่กิจกรรมผู้สูงอายุ รูปแบบกิจกรรมเน้นเส้นทางเดินเป็นหลัก มีการแบ่งสัดส่วนระหว่างพื้นที่กิจกรรมผู้สูงอายุและพื้นที่กิจกรรมอื่น ๆ อย่างชัดเจน ใช้วัสดุหินแม่น้ำทรงกลมที่พื้นผิวเรียบและไม่ลื่นหีนเพื่อความรู้สึกผ่อนคลาย และสามารถป้องกันอันตรายจากการลื่นล้มขณะใช้งาน (รูปที่ 11)

รูปที่ 11 พื้นที่กิจกรรมผู้สูงอายุ

(2) zone ลานสร้างสรรค์ เป็นการเพิ่มรายละเอียดกิจกรรมพื้นที่ส่งเสริมพัฒนาการสำหรับผู้ใช้กลุ่มเยาวชน ได้กำหนดผังการใช้พื้นที่ตามแนวคิด “Songkhla Learning by Doing” เพื่อการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นด้วยการระบุลักษณะทางภูมิศาสตร์ที่สำคัญเมืองสงขลาลงบนแผ่นบอร์ดในรูปแบบ QR Code โดยสามารถเลื่อนปุ่มเครื่องเล่นตามโครงข่ายถนนแต่ละจุด เป็นการออกกำลังกายกลางแจ้งและเสริมความรู้ตามรูปแบบกิจกรรม (รูปที่ 12)

รูปที่ 12 บอร์ดส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้

(3) การเข้าถึงและทางเข้า-ออก มองเห็นได้ง่ายและสามารถเดินเชื่อมถึงกันได้หมด โดยคำนึงถึงความปลอดภัยเป็นหลักเน้นการเข้าถึงด้วยการเดินเท้าที่เชื่อมต่อกับชายหาดสมิหลาและชายหาดชลาทัศน์ รถยนต์เข้าถึงได้เพียงที่จอดรถจากทางสัญจรหลัก พื้นที่มีลักษณะโค้งตามธรรมชาติ ทำให้มุมมองของการมองเห็นพื้นที่กิจกรรมอย่างทั่วถึงง่ายต่อการดูแลเรื่องความปลอดภัย (รูปที่ 13)

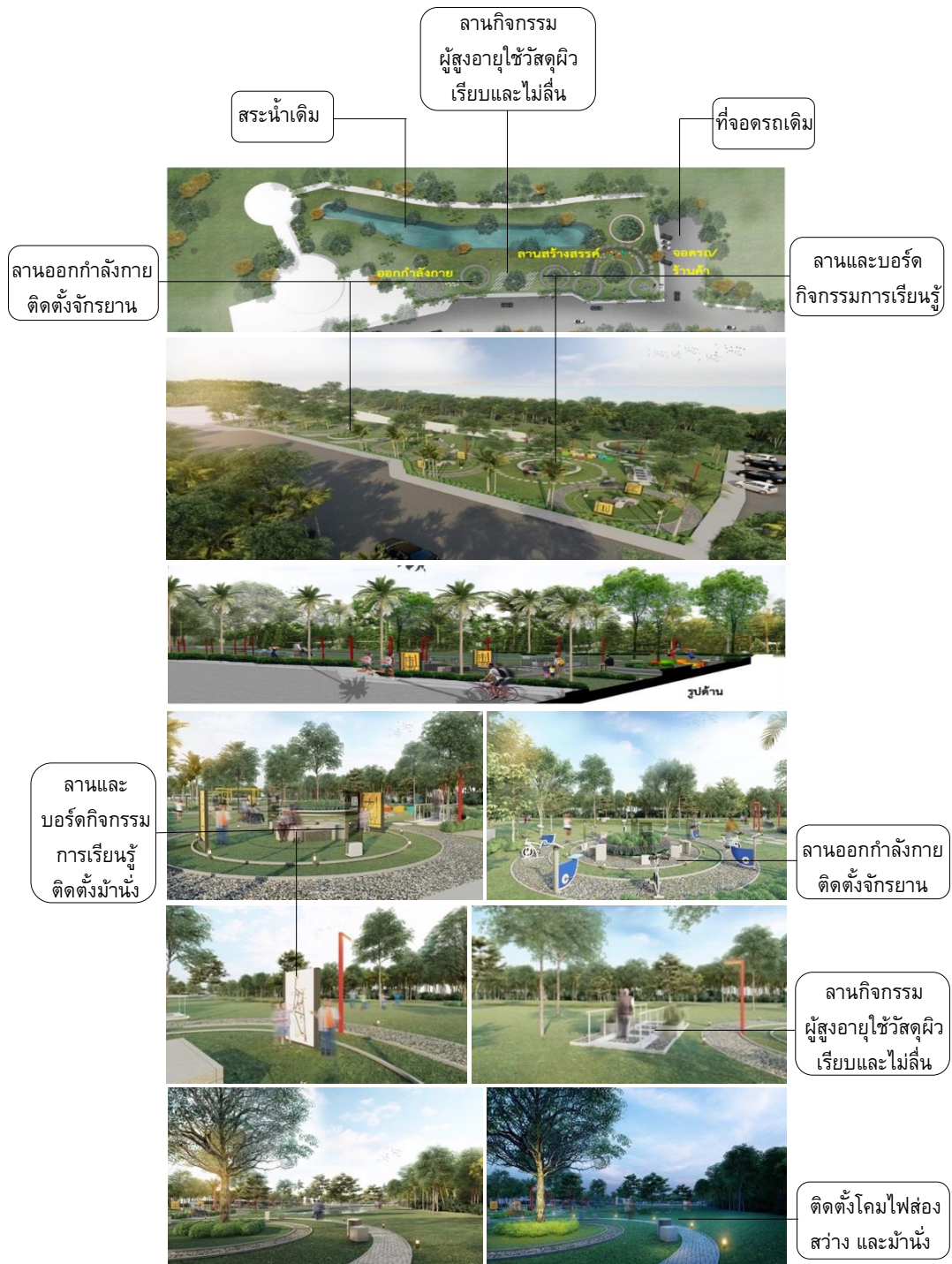

รูปที่ 13 ผังแสดงการเข้าถึงพื้นที่กิจกรรม

(4) สิ่งอำนวยความสะดวก ติดตั้งไฟฟ้าส่องสว่างในระยะที่แสงสว่างกระจายได้ทั่วถึงทั่วพื้นที่และบริเวณที่จอดรถ ดวงโคมเลือกติดตั้งชนิดที่มีโซลาเซลล์เป็นส่วนประกอบเพื่อไม่สิ้นเปลืองงบประมาณของหน่วยงานที่ดูแล (รูปที่ 14)

รูปที่ 14 การติดตั้งไฟฟ้าส่องสว่าง

รูปที่ 15 ทัศนียภาพแนวทางการพัฒนาพื้นที่สาธารณะ

6. สรุปผลการศึกษา

จากการศึกษาลักษณะทางกายภาพการใช้พื้นที่กิจกรรมสาธารณะเทศบาลนครสงขลา สามารถสรุปผลการศึกษา ดังนี้

1) พื้นที่สาธารณะเทศบาลนครสงขลา มี 3 ระดับ ประกอบด้วย (1) พื้นที่สาธารณะระดับเมือง มีลักษณะเป็นพื้นที่เปิดโล่งตามธรรมชาติขนาดใหญ่ทางด้านทิศตะวันออกตามแนวทิศเหนือ-ทิศใต้ บริเวณหาดชลาทัศน์ต่อเนื่องหาดสมิหลา (2) พื้นที่สาธารณะระดับชุมชน จากการตั้งชุมชนรูปแบบชุมชนแออัดมีผลให้มีพื้นที่ว่างระดับชุมชนมีลักษณะพื้นที่เปิดโล่งระหว่างอาคาร ถนน และทางสัญจรในชุมชน ทำให้พื้นที่สาธารณะไม่เพียงพอรองรับกิจกรรมในชุมชน ประเด็นปัญหาการขาดแคลนพื้นที่สาธารณะในชุมชนไม่เพียงแต่ปรากฏในเทศบาลนครสงขลา หากแต่เป็นปัญหาที่ปรากฏทั่วไปในชุมชนที่มีลักษณะเป็นชุมชนแออัด (3) พื้นที่โล่งที่ไม่มีการใช้ประโยชน์ มีลักษณะเป็นพื้นที่รกร้างที่ยังไม่มีการพัฒนาและปรับปรุง พื้นที่ดังกล่าวข้างไกลจากชุมชนทำให้ขาดความสะดวกในการเข้าถึง ดังนั้น ประชาชนในเทศบาลสงขลา นิยมใช้พื้นที่สาธารณะระดับเมืองเป็นพื้นที่ทำกิจกรรม

2) สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-2019 และมาตรการทางสาธารณสุขที่จะต้องมีการรักษาระยะห่างทางกายภาพ (Physical Distancing) เป็นเหตุผลการใช้พื้นที่สาธารณะมีการกระจายตัวไปบริเวณพื้นที่สะพานดาว พื้นที่สระบัว และพื้นที่ลานว่าว โดยพื้นที่สะพานดาวเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพต่อการนำมาพัฒนาและปรับปรุง เพื่อให้มีการใช้งานที่เหมาะสมกับผู้คนทุกช่วงอายุ

3) แนวคิดหลักการออกแบบพื้นที่ร่วมกับแนวคิดความกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมธรรมชาติเดิม ประกอบด้วย (1) การเว้นระยะห่างทางกายภาพ (Physical Distancing) (2) รูปแบบกิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับผู้คนทุกวัย (3) การพัฒนาจะต้องไม่ทำลายสภาพแวดล้อมเดิม และ (4) เพิ่มไฟฟ้าส่องสว่าง ข้อสรุปแนวทางการออกแบบทั้งส่วนการวางผังและรูปแบบกิจกรรมที่ได้เกิดจากการสะท้อนความต้องการของประชาชน รวมถึงข้อเสนอแนะเพิ่มเติมการพัฒนาและปรับปรุงพื้นที่

ข้อค้นพบจากการศึกษางานชิ้นนี้เป็นเพียงงานวิจัยเพื่อหาแนวทางการออกแบบพื้นที่สาธารณะที่มีพื้นฐานข้อมูลมาจากกลุ่มตัวอย่างประชาชน ส่วนการดำเนินการพัฒนาและปรับปรุงรวมทั้งการดูแลและการบริหารจัดการพื้นที่ หน่วยงานท้องถิ่นมีบทบาทหน้าที่สำคัญที่ต้องดูแลรับผิดชอบอย่างเหมาะสม ดังนั้น การจัดสรรงบประมาณ แนวทางการดำเนินการบริหารและดูแลพื้นที่เป็นประเด็นสำคัญที่ควรนำมาพิจารณาในการบรรจุโครงการพัฒนาพื้นที่ไว้ในแผนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเมือง เพื่อช่วยผลักดันการจัดสรรงบประมาณโครงการให้ปรากฏเป็นรูปธรรมตามเป้าหมายที่ท้องถิ่นได้วางไว้ และเชื่อมโยงไปสู่การเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน ตามเป้าหมายการพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตประชาชนของเทศบาลนครสงขลา [1]

7. ข้อเสนอแนะ

ผลลัพธ์จากการศึกษารั้งนี้ เป็นเพียงการเสนอแนวทางการออกแบบพื้นที่กิจกรรมสาธารณะในช่วงการแพร่ระบาดของโควิด-19 โดยนำเสนอผลการศึกษาที่ได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ร่วมกับข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม คณะผู้วิจัยนำมาออกแบบเพื่อเสนอเป็นแนวทางการพัฒนาพื้นที่เพียงรูปแบบเดียว ทั้งนี้ หากมีการศึกษาเพิ่มเติมควรนำกระบวนการมีส่วนร่วมเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนร่วมกันระหว่างผู้วิจัย ภาควิชาเครือข่ายภาครัฐ และภาควิชาเครือข่ายภาคประชาชนในทุกขั้นตอน โดยมุ่งเน้นให้ทุกภาคส่วนได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นรูปแบบการพัฒนาพื้นที่ตามประสบการณ์ที่มี เพื่อให้ได้ข้อสรุปและเป็นทางเลือกรูปแบบการพัฒนาพื้นที่กิจกรรมสาธารณะร่วมกัน ผลลัพธ์ที่ได้จะทำให้เกิดประโยชน์สูงสุดตามความต้องการของประชาชน

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยชิ้นนี้ได้รับทุนสนับสนุนงบประมาณจากกองทุนส่งเสริมพัฒนางานวิจัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย และหน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาพื้นที่ (บพท.) ปีงบประมาณ 2563 ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

References

- [1] Songkhla Municipality. Songkhla municipality development strategic plan 2014-2019 [Internet]. 2020 [cited 2021 Aug 15]. Available from: <https://www.songkhla-city.go.th/2020/strategy/?cid=2> (In Thai)
- [2] Ruangrathan C. Basic statistics with sample analysis by Minitab SPSS and SAS program. Khon Kaen: Khon Kaen University. 2000. (In Thai)
- [3] Jacobs J. The death and life of great American cities. New York: Vintage Books; 1961.
- [4] Iamtrakul P. Sustainable urban mobility. Bangkok: Printing house Thammasat University; 2018. (In Thai)
- [5] Kongpunpin C, Iamtrakul P. The transition of roles of public spaces in Thailand. Journal of Faculty of Architecture, KMITL 2018;26:30-40. (In Thai)
- [6] Francis M. Control as a Dimension of Public Space Quality. In Altman I, Zube E, editors. Public Places and Spaces. New York: Plenum Press; 1989. p. 147-172.
- [7] Project for Public Spaces. What make a place great [Internet]. 2021 [cited 2021 Dec 10]. Available from: <https://www.pps.org/article/grplacefeat>
- [8] Kasetsart University. Public space. Bangkok: The graphic system; 2015. (In Thai)

- [9] Hanphichai S, Julawat T. The effects of the epidemic of the Corona Virus-2019: toward the new-normal community in Lop Buri province. *Journal of Roi Kaensarn Academi* 2021;6(9):126-41. (In Thai)
- [10] Chomchun P. The spread of COVID-19 and the use of public spaces and urbanization. *LAW for ASEAN* [Internet]. 2021 [cited 2023 August 20]. Available from: <https://lawforasean.krisdika.go.th/File/files> (In Thai)
- [11] World Health Organization. Coronavirus Disease (COVID-19): Small public gatherings [Internet]. 2019 [cited 2021 Jun 12]. Available from: <http://www.who.int/emergencies/diseases/Novel-coronavirus-2019>.
- [12] Siamrath Online. Anutin asks Thai Health Promotion Foundation to raise the level of communication about COVID-19 to create understanding "social distance" [Internet]. 2020 [cited 2022 Dec 10]. Available from: <https://today.line.me/th/v2/article/LYKY2>. (In Thai)
- [13] Horrayangkul V. Human behavior and environment behavioral basis for design and planning. 6th ed. Bangkok: Chulalongkorn University Printing House; 2006. (In Thai)
- [14] Songkhla Municipality. Local development plan, Songkhla Municipality 2018-2022 [Internet]. 2020 [cited 2021 Aug 15]. Available from: https://www.songkhcity.go.th/2020/files/com_strategy/2019-10_01b791085f96a3b.pdf (In Thai)
- [15] Jaruthat T. The universal design guide book [Internet]. 2017 [cited 2023 May 13]. Available from: <http://123.242.157.9/document/fpdf-2032560-64.pdf> (In Thai)
- [16] Songkhla Municipality. Basic information of Songkhla Municipality [Internet]. 2020 [cited 2021 Aug 15]. Available from: <https://www.songkhcity.go.th/2019/content/general> (In Thai)
- [17] Sennett R. Authority. New York: Alfred A. Knopf; 1980.
- [18] Goodsell C. The Concept of public space and its democratic manifestations. *The American Review of Public Administration* 2003;33(4):361-83.

ประวัติผู้เขียนบทความ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐณีภรณ์ น้อยแสงี่ยม สาขาวิชาการผังเมือง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย
ที่อยู่ 1 ถนนราชดำเนินนอก ตำบลบ่อยาง อำเภอเมืองสงขลา จังหวัด
สงขลา 90000 เบอร์ติดต่อ 084 160 9127

E-mail: nattaneeporn.n@rmutsv.ac.th

งานวิจัยที่สนใจ: งานอนุรักษ์สถาปัตยกรรมและชุมชน, การมีส่วนร่วม, การ
ออกแบบพื้นที่สาธารณะ และการจัดการสิ่งแวดล้อมเมือง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชลัท ทิพากรเกียรติ สาขาวิศวกรรมโยธา
คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย
ที่อยู่ 1 ถนนราชดำเนินนอก ตำบลบ่อยาง อำเภอเมืองสงขลา จังหวัด
สงขลา 90000 เบอร์ติดต่อ 088 340 3799 E-mail: chalat.t@rmutsv.ac.th
งานวิจัยที่สนใจ: วิศวกรรมความปลอดภัยทางถนน, วิศวกรรมจราจรและ
วางแผนการขนส่ง และงานด้านวัสดุวิศวกรรม

Article History:

Received: November 24, 2022

Revised: August 11, 2023

Accepted: August 11, 2023